

(ב) לגבי מיפקדת פיקוד המרכז נמצאו, במידגם שנבדק, 13 מקרים שההחלטות של הרשות הפוסקת נחתמו על ידי אנשים בלתי מוסמכים (ביניהם המישה מקרים, שהחתימה הייתה של קצין כוח אדם פיקודי). כל החתימות היו על גבי הדפס פרטיו האישיים של קצין השלישות הפיקודי.

(ג) במהלך הביקורת, בנובמבר 1978, נחקלה במשרד מבקר המדינה תלונה של מפעל בחיפה. המפעל התלונן, שחורף החלטת הוועדה על דחיית השירות של אחד מעובדי המפעל מ-14.11.1978 ל-14.2.1979, קיבל העובד, ב-13.11.1978, הוראה בטלפון להתייצב ב-14.11.1978 לשירות פעיל של 23 ימים, על פי החלטת הרשות הפוסקת של פיקוד המרכז.

הביקורת העלתה, כי היחידה שהחיל משרת בה ערערה בפני הרשות הפוסקת עשרה ימים לאחר קבלת ההודעה על החלטת הוועדה, ולא תוך שלושה ימים כנדרש. עוד התברר, כי החלטת הרשות הפוסקת נחתמה על ידי קצין כוח-אדם פיקודי, שאינו מוסמך לכך, וכי חתימתו נרשמה על גבי הדפס פרטיו האישיים של קצין השלישות הפיקודי. הביקורת העירה על אי חוקיותו של הטיפול בערר ובעקבות הביקורת שוחרר החייל לאחר 17 ימי שירות; קצין כוח אדם של הפיקוד ננוף על חריגה מסמכות וניתנה הוראה להעמיד לדין את איש סגל היחידה, הנאשם בכך שהטעה את מיפקדת הפיקוד בדבר מועד קבלת ההודעה של הוועדה על החלטת הדחייה.

בדצמבר 1978 הודיע מטכ"ל/אכ"א למשרד מבקר המדינה, כי הורה על קציני השלישות בפיקוד המרכז ובפיקוד הצפון לנקוט צעדים למניעת מקרים דומים בעתיד.

4. יו"ר הוועדה בחיפה משמש רשות פוסקת לגבי עררים הנוגעים לחיילים המוצבים ביחידות הג"א בפיקוד הצפון. הסדר זה קיים מזה שנים מספר על פי החלטת מיפקדת פיקוד הצפון. אין בפקודת מטכ"ל בסיס להסמכת הנציג האמור כרשות פוסקת, ולגופו של עניין אין זה תקין שאותו אדם שלקח חלק בהחלטה, שעליה הוגש הערר, יכריע גם בערר.

*

ממצאי הביקורת עולה, שחלק מחברי הוועדה לתיאום שירות מילואים כיהנו בה במשך שנים רבות, ולא נערכו חילופים בתדירות שנדרשה בפקודות מטכ"ל. בוועדה, וביחידות צה"ל לא הוקפד על הליכי הגשת עררים והטיפול בהם על פי הפקודות.

פעולות תיאום הקריאה לשירות מילואים נעשות תוך מגע עם ציבור רחב ונוגעות לצורך לקיים חיי כלכלה תקינים, ככל האפשר, במדינה, שעליה לקרוא לאזרחים לשירות מילואים במידה לא קטנה. מכאן שוועדות אלה הם גורם למניעת הכבדה יתרה, ובכך תרומתן לאבטחת זכויות האזרח וזכויות המדינה. בחפקיד רגיש כזה ודאי שיש להקפיד על סדירות ותקינות, בטיפול של הוועדה בבקשות לדחיית שירות המילואים או לקיצורו.

ממצאי מעקב

תחנת גלי צה"ל

דו"ח שנתי 26, עמ' 945

העסקת עובדים מקצועיים על פי שוברות תשלום

תחנת גלי צה"ל מעסיקה משתתפים מקצועיים, שאינם עובדים קבועים של התחנה. כאשר מיפקדת גלי צה"ל מזמינה את המשתתף, היא הקובעת את שכרו ומשלמת אותו באמצעות שובר תשלום. נקיבעת גובה התשלום ונעזרים בתעריפון, שפירסמה רשות השידור. חלק מהתשלום מבוסס על הערכה ואינו מעוון בהגדרת סוגי התעסוקה שבתעריפון. במקרים אחדים שולם שכר גבוה מהסכום המירבי שנקבע בתעריפון.

הוצאות גלי צה"ל בשנת הכספים 1977 על התשלומים באמצעות שוברות תשלום היו כ-2.3 מיליון ל"י; התקציב לצורך זה לשנת 1978 הוא 3.1 מיליון ל"י. בראשית 1976 קבעה

תחנת גלי צה"ל תעריפון, המושתת על תעריפון רשות השידור. השוואת התעריפון של גלי צה"ל, שעודכן במאי 1978, עם זה של רשות השידור, העלתה, שלכמה סוגי תפקידים שבתעריפון גלי צה"ל אין מקבילות בתעריפון רשות השידור, מאחר שרשות השידור אינה נוהגת להעסיק בתפקידים כאלה. משתתפים מן החוץ. בחמישה סעיפים נקוב בתעריפון גלי צה"ל סכום יותר גבוה, ובשניים – יותר נמוך, מזה של רשות השידור.

תעריפון גלי צה"ל, שעודכן במאי 1978, לא אושר על ידי המפקדה הממונה והובא לידיעתה רק כעבור כחודש ימים. תיקונים אחדים, שנעשו בתעריפים במועד יותר מאוחר, גם הם לא הובאו לאישור המפקדה הממונה. במקרים מספר שולמו למשתתפים, על פי הערכת התפקיד בין 300 ל"ל 6,000, ובמקום ציון הסעיף בתעריפון נרשם "הסכם". מערכת החדשות של גלי צה"ל העסיקה בין היתר שבעה כתבים על פי התקשרות קבועה; עם אחרים מהם ערכה מערכת החדשות הסכם בכתב, שלא באמצעות משרד הביטחון, ועם האחרים – הסכם בעל פה. שני כתבים, ששכרם שולם באמצעות שוברות תשלום, הועסקו, האחד מאז יוני 1978 והשני מאז אוגוסט 1978, בהתקשרות על פי הסכם בעל פה, תמורת תשלום של 6,000 ל"ל לחודש, בלא שנקבע המספר המועדף של כתבות שעליהם להמציא כל חודש למערכת. כך, למשל, הצטמצם בחודש אוגוסט עד לחצי מספר הכתבות, שהעביר אחד הכתבים. כתב, האחראי לכתבות מחיפה, מועסק מזה כשנתיים על פי הסכם חתום עם מערכת החדשות; החל מיולי 1978 היה שכר החודשי 5,200 ל"ל. אותו כתב קיבל גם תשלומים בעד ידיעות, שהעביר לתכנית חדשות אחרת. בעקבות הביקורת הופסקה עבודתם של שלושה מהכתבים, שעבדו בתשלום חודשי קבוע.

רק בסוף נובמבר 1978, בעקבות הביקורת, פורסם תעריפון גלי צה"ל מאושר על ידי המפקדה הממונה, שתעריפיו זהים או נמוכים מתעריפי רשות השידור. עוד נקבעו הסדרי פיקוח על הזמנות משתתפים מן החוץ, שיבטיחו הבאת כל התשלומים החריגים וההתקשרויות הקבועות לאישור המפקדה הממונה.

העסקת חיילים בשירות מילואים

חיילי המילואים של תחנת גלי צה"ל משתתפים בהפגנת משרדים ובהגשתם; חלק מהעבודה נעשה מחוץ לכותלי התחנה. חישוב ימי המילואים, שבהם מזכים את החייל, נעשה בתום השירות על ידי קצין מינהל ועל ידי סגן מפקד התחנה, על פי אומדן, ללא נוהל.

חישוב ימי המילואים נערך גם ב-1978 על פי אומדן ועל פי שיקול דעתם של קצין הניהול ושל מפקד התחנה. ביולי 1978 פרסם מטכ"ל/אכ"א נוהל בדבר שירות מילואים מפוצל ביחידות קצין חינוך ראשי. הנוהל הופעל בגלי צה"ל בדצמבר 1978.

כ-30 חיילי מילואים נקראו בשנת 1974 למלא רק כמחצית ממכסת ימי המילואים או פחות מזה. באותו זמן העסיקה תחנת גלי צה"ל חלק מחיילי המילואים בעבודות שונות שלא במסגרת שירות מילואים, אלא בתשלום לפי שוברות תשלום.

17 אנשי מילואים לא נקראו כלל לשירות מילואים בשנת העבודה 1977 או שירתו פחות מ-30% מהמכסה שהיו חייבים בה; 11 מהם לא שובצו במערך החירום ושלושה נגרעו עד ספטמבר 1978 מגלי צה"ל. בדרך כלל הוקפד שלא להעסיק חיילי מילואים לפי שוברות תשלום, אלא בהיתר המפקדה הממונה.

תקליטייה

סדרי ההשאלה שהיו נהוגים בתקליטייה היו לקויים: הושאלו תקליטים ללא פיקוח של ספרן, ומי שטקק לתקליט לצורך תפקידו נטל אותו בעצמו ורשם את ההשאלה. מאז 1962 לא נערכה בתקליטייה ספירת מלאי, לא נעשה ניפוי של חומר מיושן והוא לא נמחק מרישום הספירה.

בתחילת אוגוסט 1978 נערכה בתקליטייה ספירת מלאי; נופה ונגרע חומר מיושן. באמצע אותו חודש מונחה קצינת ניהול בתקליטייה; טרם נקבעו סדרי השאלה נאותים של תקליטים ושל סרטי הקלטה.

בסיס חלפים — סדרי ניפוק והפיקוח על המלאי

דו"ח שנתי 27, עמ' 675

ניפוק אוטומטי

בסיס אחסנה א' מנפק ציוד ישירות ליחידות במרחב, וליחידות במרחבים אחרים באמצעות בסיסי אחסנה מרחביים, כשאינן לבסיסים אלה הציוד המבוקש. תנועת המלאי נרשמת לאחר ביצוע הניפוק בפועל, כלומר לאחר שהיחידה, שהציוד מיועד לה, אישרה על גבי שובר את קבלתו. באלפי מקרים נשארו שוברי ניפוק פתוחים — ללא אישור קבלה — במשך חודשים רבים והבסיס בירר את הסיבות לכך רק לאחר תקופה ארוכה.

על פי הוראות מרכז עיבוד נתונים אפסנאיים (מענ"א), מינואר 1977, מקבלת כל יחידה ציוד מאחד הבסיסים במרחב, שאליו היא שייכת, על פי ניפוק אוטומטי, ואין עוד צורך באישור קבלה של היחידה. אם חסר ציוד במרחב והוא נמצא במרחב אחר, ניתנת הוראה במחשב להעביר את הציוד מהמרחב האחר והיחידה מקבלת את הציוד מבסיס במרחב שלה.

נמצאו שוברים, שבוטלו עקב חוסר מלאי, זמן רב לאחר תאריך הפקת השובר — למעלה מחודשיים ועד למעלה משישה חודשים, בעוד שההוראות מחייבות לבטל שובר עקב חוסר מלאי תוך 14 יום מתאריך הפקתו.

חל שיפור מה במצב, אולם עדיין ישנה השהייה בביטול השוברים. בדיקה מדגמית, שכללה 743 שוברים, שבוטלו עקב חוסר מלאי, העלתה, שרובם בוטלו כחודש עד חודשיים לאחר תאריך הפקת השובר.

רישום של שוברי קבלת ציוד באיחור ואי קליטתם במחשב גרמו לעתים להתהוותן של יתרות שליליות. המחשב מפיק דו"ח של יתרות שליליות, לצורך בירור ועריכת פעולות התאמה בין רישומי תנועת אפסנייה במחשב לבין המלאי בפועל.

בהתאם להוראות מענ"א, ממאס 1978, מוחק המחשב אוטומטית יתרות שליליות, שהבסיס לא טיפל בהן במשך יותר משישה חודשים: המחשב הוחמר אפוא, מכיוון שבכך מתבטל ברישומי המחשב, ללא כל בדיקה, העודף שצריך להמצא במלאי. בנובמבר 1978 הציג מרכז ציוד לחימה שינוי בהסדר, שנועד לאפשר בדיקת היתרות השליליות לפני מחיקתן. עד סיום הביקורת לא הייתה התקלטה בנדון.

ספירת מלאי

בהתאם להוראות קבע של מטכ"ל/אג"א יש לבצע במיתקנים אפסנאיים כל חודש ספירה מדגמית של פריטים, כפי שיקבע מענ"א. החל באפריל 1975 עד מאי 1976 הורה מענ"א לבסיס אחסנה א' לספור כ-100 פריטים בחודש. בעקבות קשיים, שהתעוררו במיתקני אחסנה, בביצוע ספירות ובאיוון הרישומים, הגיש מענ"א למטכ"ל/אג"א הצעה להכנת תכנית לספירות המצאי; עד נובמבר 1976 לא הושלמה התכנית.

עד דצמבר 1978 לא אישר מטכ"ל/אג"א הצעת ספירה שהגיש מענ"א, אך הספירה הופעלה בבסיסי מרכז ציוד לחימה וחלפים על פי ההצעה הנ"ל החל ממאס 1978. מענ"א מפיק, כל חודש, לבסיסי המרכז דוחות מחשב שמופיעים בהם הפריטים שיש לספור אותם. הספירה מתוכננת כך, שכל פריט המופיע בדו"ח ייספר באותו חודש בכל בסיסי המרכז. לאחר ביצוע הספירה יבוצע בכל בסיס איוון הספירה, הכולל טיפול בהמרות, בחיובים ובזיכויים, שיסתיים עד סוף החודש.

בשנת 1978 הפיק מענ"א עשר רשימות לביצוע ספירה עבור בסיס א', שבו מאוחסנים רוב המכללים וחלקי החילוף לרכב ב'. רשימות הספירה כללו בעיקר חלפים לרכב א' ולרכב קרבי ולא כללו ציוד וחלקי חילוף לרכב, שגם השוק האזרחי משתמש בהם והם לא נספרו בבסיס א' במשך שנים רבות.

תכניות הספירה של מענ"א נערכו בלי תיאום מספיק עם מרכז ציוד לחימה וחלפים לגבי קביעת העדיפות של סוגי הפריטים שיש לספור; הפריטים שנקבעו לספירה מאוחסנים רק בחלק מהבסיסים וביתר הבסיסים לא נערכו כלל ספירות.

בדיקת דו"חות ספירה פיסית, שנערכו בבסיס א', העלתה מקרים, שהאיוון וקביעת עודף או חוסר נעשה בצורה לא נכונה ועל פי קביעה זו נערך שובר חיוב או זיכוי ונקלט במחשב. התברר, שפעולות איוון שעשה צוות ספירה לא עברו בדיקה מתאימה במרכז ציוד לחימה וחלפים לפני הזרמת הנתונים למחשב. העתק דו"ח הספירה מועבר לביקורת מענ"א ואחרי אישורו מוחזר לבסיס, אך בדרך כלל אין בדו"ח הערות לגבי פריטי ציוד שאוזנו בצורה לא נכונה.

לאחר ביצוע הספירה החודשית וקליטת שוברי איוון במחשב על מענ"א להפיק דו"ח מאון על ספירת מצאי של כל הבסיסים; דו"ח זה לא הופק אחרי הספירות שנערכו בבסיסים בחודשים מארס—אוגוסט 1978; בעקבות הביקורת הופק דו"ח ראשון והוא נתקבל במרכז ציוד לחימה וחלפים באמצע אוקטובר 1978. לגבי כל פריט שיש בו חוסר, מראה הדו"ח את סך כל החוסר שהתהווה בכל הבסיסים ביחד, בלי להראות את החוסר בכל בסיס בנפרד; בכך נמנעת האפשרות לברר ולנקוט צעדים משמעותיים נגד האחראים לכך. הטפסים לגבי חוסר, שהיה על מענ"א להפיק לצורך טיפול משמעותי, לא הופקו, עד סוף דצמבר 1978; מרכז ציוד לחימה וחלפים לא נקט צעדים לגבי החוסרים, שנקבעו עוד בספירות של החודשים יולי—אוגוסט 1978.

בסוף ינואר 1979 הודיע מטכ"ל/אג"א למשרד מבקר המדינה, שהופעלה שיטת ספירה נסיונית, המבוססת על ספירת פריטים מסוימים באותו זמן בכל הבסיסים של מרכז ציוד לחימה וחלפים; בכל בסיס הוקמה חוליית ספירה מיוחדת, כפופה ישירות למפקד הבסיס.

פעולות השכלה

דו"ח שנתי 27, עמ' 691

פקודת המטה הכללי בנושא ההשכלה בצה"ל פורסמה בשנת 1962 ומאז לא עודכנה ולא הושלמה. מטכ"ל/אכ"א ומפקדת קצין חינוך ראשי לא פרסמו הוראות קבע בנושא זה, פרט להוראה בדבר בחינות מוקדמות ובחינות בגרות לאנשי צבא הקבע.

בנובמבר 1977 נכנסה לחוקף פקודת מטכ"ל מעודכנת ומפורטת בנושא השכלה לחיילים בצה"ל. בפקודה נקבע, בין השאר, כי ראש מדור קורסים בשלישיות הראשית יקיים מעקב אחר החיילים החייבים בהשפה העברית במשך שירותם הצבאי. כמו כן נקבע, כי חיילים חסרי השכלת יסוד ייומנו לבית הספר הצבאי להשכלה ל-3 חודשים. לפני תום שירותם.

הקניית השפה העברית

כתוצאה מתכנון מספר בלתי מספיק של מקומות לימוד ומניצולם החלקי, שובצו עם גיוסם ליחידות צה"ל, בלי ללמוד עברית, כ-35% מבין חייבי לימוד העברית מהגיוס הרגיל בשנת 1975 ו-59% מהגיוס של מחצית שנת 1976.

כ-45% ממספר החיילים שגויסו בשנת העבודה 1977, ושרמת ידיעתם בעברית הייתה נמוכה, שובצו עם גיוסם ליחידות צה"ל, בלי שלמדו עברית. לשנת 1977 תוכננו מקומות לימוד רק לכ-65% מהחיילים המתגייסים, החייבים ללמוד עברית; כ-15% ממקומות אלה לא נוצלו.

מבין העולים החדשים, המשרתים בצה"ל ארבעה עד שישה חודשים בלבד, לא למדו בשנת 1975 ו-194 חיילים, ובמחצית 1976 — 51 חיילים.

בשנת העבודה 1977 תוכננו בשביל עולים חדשים, שהיו חייבים ללמוד עברית 830 מקומות לימוד ולמדו 667 חיילים.

ב-1975 לא למדו עברית 130 חיילים מהגיוס המיוחד, שהיו חייבים בלימוד; ובמחצית שנת 1976 — 230 חיילים כאלה.

בשנת 1977 למדו עברית 349 מבין 529 חיילים מהגיוס המיוחד, שהיו חייבים בלימודי עברית.

הזימון לקורסים לעברית בבתי ספר פיקודיים נעשה על ידי השלישות הראשית. חיל האוויר זימן את חייליו בנפרד ולא קלט בקורסים שלו חיילים מחילות אחרים. בשנת 1975 נוצלו רק כ-69% ממקומות הלימוד בבתי הספר הפיקודיים ובמחצית שנת 1976 נוצלו כ-75% ממקומות הלימוד. הסיבה העיקרית לכך הייתה שיטת הזימון הלקויה. לא היו בצה"ל פקודות לגבי מועד זימון חיילים לקורסים פיקודיים לעברית. חיילים הוזמנו לקורסים הפיקודיים בשנת שירותם השלישית; תאריך תום השירות, לאחדים מהם, חל במהלך הקורס.

שיטת הזימון לקורסים לעברית תוקנה בשנת העבודה 1977 ומועד הזימון הועבר לשנת השירות הראשונה והשנייה. במחצית שנת התקציב 1978 נוצלו בשבעה מבתי הספר הפיקודיים 96% ממקומות הלימוד, אולם בבית הספר הפיקודי בסיני נוצלו רק כ-55% ממקומות הלימוד. חיילים מחיל האוויר מזומנים אף הם על ידי השלישות הראשית.

27% מהחיילים הועברו מבית ספר פיקודי אחד לאחר עד שנקלטו סופית. תהליך הקליטה לקורס של שישה שבועות נמשך עד שבוע ימים.

בפקודת מטכ"ל המעודכנת נקבע, שכל החיילים, שיוזמנו לקורסים המרוכזים לעברית, ישלחו ליום מיון בבית הספר הצבאי להשכלה, ומשם יישלחו לבתי הספר הפיקודיים. חיילים, המשרתים בסיני, אינם נשלחים ליום המיון המרוכז.

בדיקת דו"חות הפתיחה והסיום של הקורסים הפיקודיים לעברית, מן התקופה אפריל 1975 עד אוקטובר 1976, העלתה ליקויי רישום ב-70% מהדו"חות. המידע הכלול בהם לא נוצל להפקת לקחים.

הדו"חות מהתקופה אפריל 1977 עד מארס 1978 נמצאו תקינים, ונתוניםם עובדו באופן שוטף.

במחצית שנת 1976 נוצלו רק 65% מהקיבולת של הקורסים לעברית לנגדים בשירות קבע: 133 נגדים בלבד, לעומת 200 מקומות לימוד.

בשנת העבודה 1977 נוצלה קיבולת הקורסים לנגדים בשירות קבע כדי 94% — היו 300 מקומות ולמדו 282 נגדים.

השכלת יסוד

הקיבולת של הקורסים לא הספיקה כדי לקלוט את כל החיילים. שהיו זקוקים להשלמת השכלת יסוד. בשנת 1975 היו מקומות לימוד ל-800 חיילים בלבד, אולם אף קיבולת זו לא נוצלה במלואה.

לשנת העבודה 1977 תוכננו על פי הדרישה 800 מקומות לימוד, ולמדו 648 חיילים בלבד (81%). במחצית שנת העבודה 1978 למדו בשני קורסים רק 220 חיילים, אף שהיו מקומות לימוד ל-400 (55%).

החיילים, שחסרה להם השכלת יסוד, לא ידעו גם עברית ברמה נאותה. בשיטת הזימון שהייתה נהוגה לא התחשבו ברמת העברית. כתוצאה מכך עסקו כ-40% מהחיילים, שהגיעו לקורסים להשכלת יסוד במשך שנת 1975 ובמחצית שנת 1976, בלימוד עברית ולא יכלו להשתתף בשיעורים במקצועות אחרים.

שיטת הזימון שונתה בפקודת המטכ"ל המעודכנת. בשנת העבודה 1977 נלמדה השפה העברית בשנת השירות הראשונה והשנייה, והחיילים שוזמנו להשלמת השכלת יסוד היו מסוגלים ללמוד, כדרוש.

הזימון לקורס השכלת יסוד לנגדים נעשה על ידי השלישות הראשית. בין אוגוסט 1975 לספטמבר 1976 היו 100 מקומות לימוד, אולם נוצלו רק 76% מהם.

בשנת העבודה 1977 הוספו שני מחזורים לקורס להשכלת יסוד לנגדים. היו מקומות לימוד ל-200 חיילים ולמדו 175 (87.5%). לפי דו"ח מחשב ליום 16.5.1978 היו בצה"ל עוד 64 נגדים בשירות קבע חסרי השכלה יסודית ותוכנן שבבילם עוד קורס אחד בשנת העבודה 1978.

השכלה תיכונית לאנשי קבע — תיכון צה"ל

לא היו הנחיות בדבר מיון המועמדים ללימודי בגרות במסגרת בית הספר התיכון של צה"ל והוא נעשה על פי התוצאות של בחינות כניסה. 45 מבין 109 החיילים, שהתקבלו ללימודי בגרות בינואר וביוני 1976, נכשלו בבחינת כניסה אחת לפחות.

פקודת המטכ"ל המעודכנת קובעת במפורט את תנאי הקבלה של המועמדים ללימודי הבגרות, והמועמדים נתקבלו על פי כל התנאים שגדרשו. הופעלה שיטת מיון קפדנית של קבלה לקורס.

מפאת מחסור בכיתות לימוד בתיכון צה"ל נערכו לימודים לבחינות המוקדמות מחוץ למסגרת בית הספר, החל משעה 14.30, באחד מבתי הספר התיכוניים בתל אביב. בכל שעות הבוקר היו התלמידים חופשיים; הם לא יכלו להימצא בבית הספר, כיוון שאין בו ספריה, אין אולם קריאה ועיון, ואין מקום למתן שיעורי עזר לנזקקים.

חסרות עדיין כיתות לימוד בתיכון צה"ל ולא נמצא מקום מתאים לתלמידים בשעות הבוקר.

*

בדרך כלל חל שיפור בפעילות ההשכלה בצה"ל, אך יש לפעול עוד, כדי שהקניית השפה העברית תקיף את כל החיילים הזקוקים לכך.

קרנות והלוואות מיוחדות

דו"ח שנתי 27, עמ' 695

קרנות אכ"א להלוואות ולמענקים

לרשות מטכ"ל/אכ"א עומדות קרנות לשם מתן הלוואות ומענקים לחיילים בשירות קבע, בעיקר לסיוע בפתרון בעיות מיוחדות. מקורות הכספים לקרנות הם תקציב הביטחון וגבייה של החזר ההלוואות. הסכום המירבי להלוואה יחידה הועמד במאי 1976 על 8,000 ל"י, אך ניתנו הלוואות בסכומים יותר גדולים.

בינואר 1979 עדיין נמצאה בשלבי תיקון הוראת מטכ"ל/אכ"א, שלפיה יוסמך ראש אכ"א לאשר, בנסיבות מיוחדות, הלוואה ללא ריבית בסכום עד 20,000 ל"י; ההלוואות ניתנות בהתאם להצעת התיקון.

היו מקרים של שיגויים והשמטת נתונים בהזנת המחשב, בסכומי ההלוואות ובשיעורי הפרעון, וכן של שיגויים שתוקנו באיחור רב.

למניעת שיגויים, והשמטות, הפעיל מינהל התשלומים (מת"ש) כרססת חייבים ממוכנת, שסכום יתרותיה חייב להיות בהתאם ליתרות שבדו"ח המחשב על תנועת ההלוואות.

תנועת כספי הקרנות לא השתקפה בתקציב. והיא נרשמה רק בחשבונות חו"י שבספרי מת"ש. בתקציב 1977 נקבע לראשונה פרט הוצאה למתן הלוואות בתנאים מיוחדים ופרט הכנסה מקביל.

הלוואות עומדות לחיילים בשירות קבע

הלוואה עומדת ניתנת בעיקר למתגייסים לשירות קבע לתקופה של חמש שנים, והיא הופכת למענק לאחר סיום תקופה זו. כל ההלוואות שניתנו היו רשומות בספרי מת"ש כחובות, אף כי חלק מהחיילים כבר סיימו את תקופת השירות שהתחייבו עליה.

בפברואר 1977 מחק מת"ש מספריו, בתיאום עם השלישות הראשית, את כל ההלוואות העומדות, שהפכו למענקים.

מת"ש גבה ממקבלי ההלוואות, שחזוה השירות שלהם הותר לפני תום התקופה שהתחייבו עליה, את החלק היחסי של ההלוואה בצירוף ריבית. להכנסות אלה לא היה פרט תקציבי והן נזקפו לזכות פרט ההוצאה להלוואה.

בתקציב 1977 נקבע פרט הכנסה לרישום החוזרי הלוואות עומדות.

קופת האימוץ בגיסות השריון

רשויות מקומיות נוהגות לאמץ יחידות שדה של צה"ל. עיריית תל אביב אימצה את גיסות השריון והקציבה כל שנה סכומים לפעולות הגיס. על פי פקודות מטכ"ל, על יחידה צבאית המקבלת כספים מגורמים אזרחיים, לדווח על כך מיד למת"ש. ב-1975 דיווחה היחידה למת"ש רק לגבי 90,000 ל"י מתוך 197,000 ל"י, שהעבירה עיריית תל אביב ליחידה.

כספי האימוץ מהווים כיום חלק מקרן היחידה וחלים עליהם כל הנהלים, שנקבעו בפקודות מטכ"ל לגבי הטיפול בכספי הקרן. בחודשים אפריל-דצמבר 1978 קיבלה קופת האימוץ מעיריית תל אביב 278,000 ל"י, ודיווחה על קבלתם למת"ש.

ממלא תפקיד, שחתם על הוראות התשלום, היה גם בעל זכות חתימה יחיד. למשיכת הכספים, בניגוד לכללי בידוק תקינים. לחשבון קופת האימוץ הועברו גם כספים שהופקדו תחילה בקופת מחנה מפקדת גיסות השריון. אופן העברת הכספים לא היה מעוגן בהוראות. מת"ש לא ערך ביקורת על כספי קופת האימוץ, כנדרש על פי פקודות מטכ"ל.

עם החלת נוהלי קרן היחידה על קופת האימוץ תוקנו הליקויים. מת"ש בודק את כספי הקופה, בבדיקות פתע, במסגרת ביקורת קרן היחידה.

בית סוהר צבאי

דו"ח שנתי 27, עמ' 698

תנאי שיכון ותברואה

במארס 1976 היו המיטות בתי בית הסוהר מוצבות בצפיפות; השטח והנפח שעמדו לרשות הכלואים היו קטנים מהתקן, שנקבע בהוראות קצין רפואה ראשי למגורי חיילים.

באוקטובר 1978 נמצאו בשלב ביצוע מתקדם עבודות בינוי חדשות שיאפשרו תוספת של כ-100 מקומות ויקטינו את הצפיפות בתאים.

נמצאו ליקויים בבדיקות היגיינה אישית של עובדי המזון; ביומן התברואה נמצאו הערות חוזרות של הרופא היחידתי על ליקויי תברואה.

בדיקת המסמכים של מרפאת היחידה לתקופה מאי-ספטמבר 1978 העלתה, שבוצעו בדיקות הבריאות הנדרשות לגבי 7 העובדים הקבועים ו-13 הארעיים, שהיו מועסקים בעבודות מטבח ומזון. ביומן התברואה, שבו נרשמת הבדיקה השבועית של הרופא, לא צוינו, בדרך כלל, ליקויי תברואה.

תעסוקה ופעולות חינוך

במארס 1976 נמצא, שהכלואים לא התאמנו, לא הועסקו בעבודה חקלאית ואפשרויות תעסוקתם היו מצומצמות.

בביקורת המעקב באוקטובר 1978 נמצא, שהופעלה תכנית אימונים עבור הכלואים. אפשרויות התעסוקה הורחבו במידה ניכרת, והן כוללות: עבודה חקלאית בגן ירק, חידוש כלי עבודה, תיקון מכשירים של חיל הקשר ופירוק שרשראות טנקים. כל הכלואים הכשירים לעבודה — כ-90% מכלל הכלואים — מועסקים.

לא נקבע תקן לקצין חינוך, שעל פי ההוראות מוטלים עליו הפיקוח והאחריות הפדגוגית על לימודים בבית הסוהר, בתיאום עם ענף ההשכלה במטה הכללי. הייתה בבית הסוהר כיתה אחת ללימודי עברית ולהשכלת יסוד ומורה אחד.

בינואר 1977 אושר ליחידה תקן של קצין חינוך בדרגת סגן; עד אוקטובר 1978 לא אויש התפקיד, ובתפקיד זה שימשה קצינה בדרגת סגן, נוסף על תפקידיה כקצינת תנאי שירות וכקצינת ח"ן של היחידה. ישנן שתי כיתות לימוד ובהן מלמדות שתי מורות קבועות; בנובמבר 1978 נפתחה כיתה נוספת להשכלת יסוד.

אמצעי משמעת

בינואר 1976 נקבע בפקודות הקבע של בית הסוהר, שיתוגברו אמצעי הבטיחות, בשמירת הלילה: ישמרו שני שוטרים צבאיים, ואחד מהם יכנס בתדירות קבועה לתאים, ימנה את הכלואים ויודא שאין תופעות חריגות.

באמצע שנת 1978 החליטה מפקדת קצין משטרה צבאית ראשי לפקח על תאי הכלואים באמצעות מערכת טלוויזיה במעגל סגור, לאחר שאמצעי זה נוסה בהצלחה באחד התאים. המערכת הוזמנה, ועד להתקנתה הורה קצין משטרה צבאית ראשי, באוקטובר 1978, על הסדר שמירה זמני.

הספקת מפות והפיקוח עליהן

זו"ח שנתי 27, עמ' 713

הודפסו מפות בכמויות גדולות מהדרוש; המעקב אחר קביעת התקן של מפות ואחר ניצול הקצבת המפות ליחידות, והפיקוח על תנועת המפות, גם מן הבחינה האפסנטאית וגם מבחינת סדרי אבטחה, היו לקויים. סדרי אחסנה וספירת מלאי של מפות וסדרי ביעור של מפות, שיצאו מכלל שימוש, לא היו נאותים.

נקבעו תקנים למפות ונערך מעקב אחר הקצבת המפות; הפיקוח על תנועת המפות שופר; סדרי רישומן ואבטחתן חוקנו וחל שיפור ניכר בתנאי האחסנה. עם זאת, עדיין הועלו ליקויים בסדרי הדיווח על חוסר וביעור של מפות.

18 מתוך 20 מיפקדות, שפורטו בתכנית העבודה לשנת 1975, לא ניצלו את כמות המפות שהועמדה לרשותן. שיעור הניצול של ההקצבה מראה, שבמרבית המקרים הייתה הכמות שהודפסה, על פי ההקצבות, גדולה מהדרוש, ובעת קביעת ההקצבה לא הובאה בחשבון הצריכה בשנה קודמת. יחידות קציני המודיעין בשני פיקודים לא ניהלו מעקב אחר צריכה שוטפת של מפות.

בשנת 1977 ניצלו רוב המיפקדות את כמות המפות שהוקצבה להן, ובקביעת ההקצבות, הובאה בחשבון הצריכה בשנה קודמת; יחידות המודיעין של מיפקדות הפיקודים מנהלות מעקב אחר ניצול ההקצבות.

ליחידות שבפיקודים לא נקבעו תקני מפות לצריכה שוטפת והמפות הוזמנו בדרך כלל על פי אומדן.

נקבעו תקני מפות לצריכה שוטפת.